

NĚKTERÉ OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE MÍSTA TRVALÉHO POBYTU

LENKA HANÁKOVÁ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky,
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva, Česká republika

Abstract in original language

V příspěvku se autor zabývá institutem „místa trvalého pobytu“, který je upraven v zákoně č. 130/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů. Tato problematika je upravena v uvedeném zákoně stručně v ustanoveních §§ 10 – 12. Jak ale ukazuje rozhodovací činnost Nejvyššího správního soudu (NSS), není vždy v praxi zcela jasné, jak některá ustanovení správně interpretovat a aplikovat. V příspěvku se autor zaměřuje na vybraná rozhodnutí NSS.

Key words in original language

Místo trvalého pobytu, zrušení údaje o místu trvalého pobytu, užívací právo občana k objektu, ohlašovna, veřejné subjektivní právo.

Abstract

In this paper the author deals with the institute of „permanent residence“, which is regulated by Act No. 130/2000 Coll, The Register of Population and Birth Numbers and amending some laws (the Register of the population), as amended. This issue is governed by the above-mentioned law briefly in the provisions of §§ 10 to 12. However, as the decisions of the Supreme Administrative Court (SAC) show, in practise it is not always clear, how to interpret and apply certain provisions correctly. In this paper the author focuses on selected decisions of SAC.

Key words

Place of permanent residence, cancellation of data of place of permanent residence, use the citizen's right to object, Registration Office, public subjective right.

1. ÚVOD

Protokol č. 4 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ve svém čl. 2 říká, že „každý, kdo se právoplatně zdržuje na území některého státu, má na tomto území právo svobody pohybu a svobody zvolit si místo pobytu“. Ve stejném článku v odstavci 3 je pak doplněno, že „žádná omezení nemohou být uvalena na výkon těchto práv kromě těch, která stanoví zákon a jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu národní

bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, udržení veřejného pořádku, předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných“.

Článek 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod říká, že „*kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak“.*

Problematika týkající se právního institutu „místa trvalého pobytu“ je v České republice upravena v zákoně č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Zákon“).

Podle ustanovení § 10 odst. 1 Zákona se rozumí „místem trvalého pobytu“ adresa pobytu občana v České republice, která je vedena v registru obyvatel ve formě referenční vazby (kódu adresního místa) na referenční údaj o adrese v základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí, kterou si občan zvolí zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání. Je zde tedy vyjádřen určitý obecný předpoklad, že evidenční údaj o místu trvalého pobytu se bude shodovat s místem faktického pobytu občana.

Zákon zároveň říká, že každý občan může mít pouze jedno místo trvalého pobytu, a to v objektu, který je podle zvláštního právního předpisu označen číslem popisným nebo evidenčním, popř. orientačním a který je určen pro bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci (dále jen „objekt“).

Místo trvalého pobytu má pro občana velký význam především proto, že s tímto právním institutem pracuje celá řada dalších právních předpisů a jsou s ním spjata mnohá práva a povinnosti, z práv jmenujme např. právo volební, výkon mandátu v obecních zastupitelstvech, možnost parkování v tzv. zónách placeného stání, z povinností pak úhradu poplatku za svoz a likvidaci odpadu, atd.

V praxi není neobvyklé, že místo trvalého pobytu není totožné s místem skutečného reálného pobytu občana. Logické by tedy zcela jistě bylo, aby práva a povinnosti byly vázány na skutečné reálné bydliště (tj. faktický pobyt občana), nikoli na mnohdy pouze formální a nefunkční místo trvalého pobytu. Jak již bylo zmíněno, existují zákony, které s tímto právním institutem počítají a váží na něj vznik práv a povinností. Proto např. nevyhovění žádosti o zapsání trvalého pobytu nebo skutečnost zrušení údaje o místu trvalého pobytu má dopad na občana právě v tomto ohledu. V případě vydání rozhodnutí o nezaevidování zvoleného místa trvalého pobytu, popř. zrušení údaje o místu trvalého pobytu, jenž by bylo v rozporu se Zákonem, má takové rozhodnutí zcela jistě dopad na celou řadu již zmíněných práv, popř. povinností.

2. ROZSUDEK NSS Č. J. 6 AS 33/2003 – 81 A ROZSUDEK NSS Č. J. 2 AS 64/2005 - 108

Původně Nejvyšší správní soud (dále jen „NSS“) judikoval ve svém rozsudku č. j. 6 As 33/2003 – 81 ze dne 23. 2. 2005, že rozhodnutím ohlašovny o zrušení údaje o místě trvalého pobytu (§ 12 odst. 1 Zákona) se nezakládají, nemění, neruší ani závazně neurčují práva a povinnosti; takové rozhodnutí je vyloučeno ze soudního přezkumu podle § 70 písm. a) s. ř. s. a žaloba podaná proti takovému rozhodnutí je nepřipustná [§ 68 písm. e) s. ř. s.].

Zcela opačné a klíčové je proto rozhodnutí rozšířeného senátu NSS č.j. 2 AS 64/2005 -108 ze dne 6. 2. 2007. V tomto rozhodnutí bylo konstatováno, že *„právo na zvolení místa trvalého pobytu podle § 10 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, je veřejným subjektivním právem, proti jehož porušení rozhodnutím správního orgánu se může občan dovolat ochrany postupem podle § 65 a násl. s. ř. s. před správním soudem. Nedílnou součástí práva na zvolení místa trvalého pobytu je také právo na to, aby na zvolené adrese místa trvalého pobytu nebyly evidovány osoby, které pro to nesplňují nebo přestaly splňovat zákonné podmínky“*.

Jak je uvedeno v odůvodnění tohoto usnesení, *„soud zde mj. poskytuje ochranu veřejným subjektivním právům fyzických a právnických osob (§ 2 s. ř. s.), tedy právům plynoucím z předpisů veřejného práva. Existence takového práva je pak předpokladem soudního přezkumu. Úkon, který soud k návrhu zkoumá, musí zakládat, měnit, rušit nebo závazně určovat práva a povinnosti – jen v tom případě se jedná o rozhodnutí přezkoumání podléhající (§ 65 odst. 1 s. ř. s.). Není tedy podstatná forma úkonu, ale jeho způsobilost dotčení veřejného subjektivního práva. Proto také ustanovení § 70 písm. a) s. ř. s. vylučuje ze soudního přezkoumání úkony, které svou povahou rozhodnutími nejsou přesto, že jeho formu mají“*.

Soud rovněž konstatuje, že *„ze skutečnosti, že ustanovení § 10 odst. 2 zákona o evidenci obyvatel vylučuje, aby s přihlášením k pobytu byla spojena vlastnická či jiná práva k objektu, nelze dovozovat, že přihlášení k pobytu, nezaevidování změny nebo zrušení místa trvalého pobytu nemůže do práv subjektu nijak zasáhnout. Znamená to pouze, že rozhodnutí ohlašovny nemá soukromoprávní důsledky a že se nikdo pouze na základě zaevidování, nezaevidování či zrušení údaje o místě trvalého pobytu nemůže domáhat vydání objektu bydlení, užívacího práva v něm, či naopak jeho vyklizení. Neznamená to však, že údaj o místě trvalého pobytu má význam pouze evidenční“*.

Jak NSS uvádí, je s tím, kde je evidováno místo trvalého pobytu určité osoby, spojena řada důsledků jak pro tuto osobu, tak i případně pro vlastníka objektu, v němž je místo trvalého pobytu evidováno. Jinými slovy to znamená skutečnost, že místo trvalého pobytu nelze zaměňovat s jakýmkoliv jiným místem pobytu a evidování tohoto místa má vliv na práva

a povinnosti subjektu, přičemž tato práva a povinnosti nevyplývají přímo ze Zákona, ale z jiných zákonů. NSS dále uvádí, že *„jejich existence (myšleno existence jiných zákonů než zákona o evidenci obyvatel) vylučuje, aby zaevidování, nezaevidování, či zrušení místa trvalého pobytu mělo skutečně pouze evidenční účinky“*.

V tomto rozhodnutí poukázal NSS rovněž na řadu právních důsledků, které vyplývají ze skutečnosti, kde je evidováno místo trvalého pobytu, a to jak pro toho, jehož trvalý pobyt je evidován, tak pro vlastníka objektu, v němž je místo trvalého pobytu evidováno. Uvádí, že *„např. je na trvalý pobyt na konkrétní adrese (v konkrétním bytě) vázán nárok na příspěvek na bydlení vlastníka nebo nájemce bytu podle § 24 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Zrušení trvalého pobytu neznámá, že se tam vlastník či nájemce fakticky nezdržuje a náklady s bytem spojené nemá, ...“*.

Se zrušením údaje o místě trvalého pobytu je spjata i řada povinností občanů. Jak uvádí např. NSS: *„podle zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, občanský průkaz, který je občan povinen mít (§ 2 odst. 2), je veřejnou listinou, kterou občan prokazuje mj. údaje do něho na základě zákona zapisované (§ 2 odst. 1). Mezi tyto údaje patří i trvalý pobyt občana (§ 3 odst. 2). Podle § 14 odst. 1 písm. d) tohoto zákona je občan povinen požádat o vydání nového občanského průkazu do 10 dnů ode dne, kdy došlo ke změně místa trvalého pobytu nebo kdy nabylo právní moci rozhodnutí o zrušení údaje o jeho místě trvalého pobytu z moci úřední, a podle písm. j) tohoto ustanovení je povinen dostavit se ve stanovené lhůtě na vyzvání k obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností příslušnému k vydání občanského průkazu nebo obecnímu úřadu pověřenému vedením matrik v místě jeho trvalého pobytu za účelem provedení úkonů souvisejících s vydáním občanského průkazu. Nesplněním ohlašovací povinnosti či předpokládané součinnosti a držetím občanského průkazu s nesprávným údajem o trvalém pobytu se vystavuje jednak riziku skončení platnosti občanského průkazu rozhodnutím podle § 11 odst. 2 písm. a) zákona, jednak riziku postihu pro přestupek podle § 16a odst. 1 písm. b) zákona“*.

Dále může mít zrušení údaje o místě trvalého pobytu závažný dopad i na možnost podnikání. *„Podnikala-li tak osoba v místě svého trvalého pobytu a tento je jí ohlašovací zrušen, plyne z toho pro ni jednak povinnost ohlášení změny, jednak zde vyvstává reálné riziko, že živnostenský úřad neshledá administrativní hlášení pobytu v místě ohlašovací dostatečně způsobilým místem k provozování podnikatelské činnosti a živnostenské oprávnění či koncesi zruší. Oproti tomu osoba, která by se naopak marně domáhala zrušení trvalého pobytu jiných osob ve svém objektu, nemusí být úspěšná při ohlášení své živnosti či při žádosti o koncesi proto, že její objekt či byt je v důsledku hlášeného pobytu několika dalších osob shledán nezpůsobilým k provozování živnosti“*.

Jak NSS ve svém odůvodnění uvádí, existuje řada zákonů, která užívá pojem trvalého pobytu, většinou však ve významu evidenčním či ve

významu zajištění dostupnosti, dosažitelnosti či možnosti kontroly. „Evidence, která je vedena podle zákona č. 133/2000 Sb., je informačním systémem, z něhož lze za podmínek § 8 údaje poskytovat. Skutečnost, že občan nemůže dosáhnout změny obsahu tohoto evidenčního systému (včetně nemožnosti dosáhnout zrušení údaje o místu trvalého pobytu jiným osobám), nese důsledek, že informační systém poskytne informace neodpovídající faktickému stavu orgánům, které pak vůči občanovi mohou uplatňovat svou kontrolní či výkonnou pravomoc. Má-li tak někdo ve svém bytě či jiném objektu hlášenou osobu podnikající s místem podnikání v místě trvalého pobytu, může být cílem kontrolní činnosti různých orgánů. Nárok na informace z tohoto informačního systému má např. i exekutor (§ 33a zákona č. 120/2001 Sb., exekučního řádu). Proti exekuci samé či jejím důsledkům se lze jistě bránit jinou cestou, v důsledku toho, že údaj o místu trvalého pobytu dlužníka nebyl zrušen, je ovšem ztíženo postavení vlastníka objektu či bytu, čemuž by bylo možno předejít včasným zrušením údaje o místu trvalého pobytu“.

Z odůvodnění tohoto usnesení mj. vyplývají následující závěry:

1. občan, který požaduje změnu místa trvalého pobytu - musí mít možnost soudní ochrany v případě, že splnil podmínky pro změnu, příp. že odstranil nedostatky či rozpory v předkládaných dokladech a že negativní rozhodnutí ohlašovny bylo nedůvodné
2. občan, který se domáhá zrušení trvalého pobytu jiným osobám, majícím evidovaný pobyt na jeho adrese - musí mít možnost ochrany v případě, že doložil, že pro zrušení pobytu těchto jiných osob byla splněna podmínka zániku užívacího práva k objektu či jeho části a že nevyhovění jeho návrhu bylo nedůvodné
3. občan, jemuž byl zrušen údaj o trvalém pobytu - musí mít možnost soudní ochrany v případě, že rozhodnutí bylo vydáno, aniž byly podklady zápisu pozměněné, neplatné nebo padělané, či aniž by zápisu dosáhl nesprávným uvedením určitých skutečností, stejně tak, pokud bylo vyhověno návrhu oprávněné osoby, aniž doložila zánik užívacího práva.

Ve všech třech výše zmíněných případech mají tyto subjekty také právo na řádné projednání věci, a proto je třeba podrobit soudní kontrole průběh těchto řízení. „Jedná se o jejich subjektivní práva, o nichž přísluší rozhodovat orgánu veřejné moci stanoveným postupem, v němž je třeba zkoumat dodržení zákonem daných podmínek. Ochrana veřejných subjektivních práv je úkolem správního soudnictví (§ 2 s. ř. s.). Rozhodnutí správního orgánu je v těchto případech úkonem ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s.“.

V tomto smyslu je veřejným subjektivním právem právo na zvolení místa trvalého pobytu a na evidenci trvalého pobytu v místě, v němž si tento druh pobytu občan zvolí.

Z citovaného rozhodnutí NSS vyplývá právo občana dovolat se ochrany při porušení tohoto svého veřejného subjektivního práva rozhodnutím správního orgánu (tj. práva na zvolení místa trvalého pobytu podle ustanovení § 10 Zákona) před správním soudem. Soudnímu přezkumu by tak měly podléhat jak rozhodnutí správního orgánu o nezaevidování trvalého pobytu, příp. jeho změny, tak také rozhodnutí o zrušení údaje o místě trvalého pobytu.

3. USTANOVENÍ § 10 ODS. 2 ZÁKONA A § 12 ODS. 1 PÍSM. C) ZÁKONA

Je také otázkou, jak interpretovat a v praxi aplikovat dvě ustanovení Zákona, která se jeví jako rozporuplná. Na jedné straně ustanovení § 10 odst. 2 říká, že *„z přihlášení občana k trvalému pobytu nevyplývají žádná práva k objektu uvedenému v odstavci 1 ani k vlastníkovi nemovitosti“*. Na druhé straně však existuje ustanovení § 12 odst. 1 písm. c), kde je řečeno: *„Ohlašovna rozhodne o zrušení údaje o místě trvalého pobytu, zaniklo-li užívací právo občana k objektu nebo vymezené části objektu, jehož adresa je v evidenci obyvatel uvedena jako místo trvalého pobytu občana a neužívá-li občan tento objekt nebo jeho vymezenou část“* a odst. 2: *„Ohlašovna rozhodne o zrušení údaje o místě trvalého pobytu podle odstavce 1 písm. c) jen na návrh vlastníka objektu nebo jeho vymezené části nebo na návrh oprávněné osoby uvedené v § 10 odst. 6 písm. c). Navrhovatel je v takovém případě povinen existenci důvodů uvedených v odstavci 1 písm. c) ohlašovně prokázat“*.

Z uvedených ustanovení je zřejmé, že pokud se jako vlastník objektu rozhodnu přivolit k přihlášení určité osoby k trvalému pobytu na své adrese, jedná se o velmi snadný postup, v podstatě stačí pouze podpis. Zákon mě jako vlastníka navíc uklidňuje v ustanovení § 10 odst. 2 větou, že: *„z přihlášení občana k trvalému pobytu nevyplývají žádná práva k objektu uvedenému v odstavci 1 ani k vlastníkovi nemovitosti“*. Pokud však jako vlastník objektu dospěji ke stavu, že chci zrušit přihlášení osoby k trvalému pobytu v mém objektu, pak mi Zákon ukládá povinnost prokázat splnění podmínek uvedených v ustanovení § 12 odst. 1 písm. c), a to kumulativně, tzn. 1) zánik užívacího práva občana k objektu nebo vymezené části objektu, 2) neužívání objektu nebo jeho vymezené části občanem. Je zde možná na místě otázka, proč, resp. z jakého důvodu má vlastník tuto povinnost, proč jednoduše nestačí odvolat již dříve udělený souhlas způsobem shodným jako byl udělen.

Řízení podle ustanovení § 12 odst. 1 písm. c) a odst. 2 Zákona je správním řízením zahajovaným na návrh, přičemž z povahy věci je zřejmé, že zde budou vždy minimálně dva účastníci. Na straně žadatele půjde o vlastníka

objektu nebo jeho vymezené části, popř. oprávněnou osobu uvedenou v ustanovení § 10 odst. 6 písm. c) Zákona¹. Druhým účastníkem pak bude osoba, u které má být údaj o místě trvalého pobytu zrušen.

Vrátíme-li se k již zmíněné povinnosti žadatele o zrušení údaje o místě trvalého pobytu podle ustanovení § 12 odst. 1 písm. c) a odst. 2 Zákona, pak vyvstává otázka, jak vůbec může žadatel prokázat zánik užívacího práva a v této souvislosti se jeví jako podstatné i to, co všechno můžeme zahrnout do pojmu „užívací právo“ ve smyslu citovaného ustanovení Zákona. V praxi může užívací právo k objektu nebo vymezené části objektu vzniknout z nejrozličnějších důvodů, např. užívací právo vlastníka či spoluvlastníka nemovitosti, užívací právo z titulu práva věcného břemene, užívací právo vzniklé na základě nájemní smlouvy, užívací právo nezletilých či nezaopatřených dětí k nemovitosti rodičů či jednoho z rodičů v návaznosti na Zákon o rodině. V případě sporu může rozhodnout o zániku užívacího práva pouze soud.

3.1 ROZSUDEK NSS Č. J. 2 AS 64/2005 - 121

Odpověď ohledně vymezení pojmu „užívací právo“ ve smyslu ustanovení § 12 odst. 1 písm. c) Zákona je možné vyčíst z rozsudku NSS č. j. 2 As 64/2005-121, kde je řečeno, že *„Nejvyšší správní soud se plně ztotožňuje s názorem vyjádřeným v rozsudku městského soudu, že právem užívání ve smyslu § 12 zákona o evidenci obyvatel je myšleno právo vlastnické či spoluvlastnické, právo odpovídající věcnému břemeni, právo nájmu apod. Právo užívat předmětný dům ve smyslu zákona o evidenci obyvatel má tedy toliko žalobce. M. Š. užívala předmětný dům z titulu manželství se žalobcem (§ 18 zákona č. 99/1963 Sb., o rodině, ukládá manželům povinnost žít spolu) a právní mocí rozsudku o rozvodu manželství právo užívat předmětný dům ztratila.*

Pokud jde o zletilé dcery žalobce a M. Š. K. a B., tak ty byly oprávněny užívat předmětný dům rovněž na základě institutů zákona o rodině, avšak toliko do doby jejich zletilosti, resp. po dobu, kdy nebyly samy schopny se živit. Dále bylo jejich právo vázáno na souhlas vlastníka domu, tj. žalobce. Odvozují-li právo užívat nemovitost od práva svojí matky M. Š., které zdejší soud neshledal, nelze jinak než uzavřít s tím, že i jim zaniklo právo užívat předmětný dům právní mocí rozsudku o rozvodu manželství jejich rodičů“.

Další otázkou je, jak lze prokázat neužívání objektu, když je velmi pravděpodobné, že tvrzení žadatele bude druhá strana popírat, popř. bude tvrdit, že je mu v užívání objektu bráněno. Je tedy zřejmé, že vlastník

---

¹ Za oprávněnou osobu se považuje osoba starší 18 let, způsobilá k právním úkonům, která je oprávněna užívat objekt uvedený v odstavci 1 nebo jeho vymezenou část (např. byt nebo obytnou místnost), anebo je provozovatelem ubytovacího zařízení, kde se občan hlásí k trvalému pobytu.

objektu či oprávněná osoba dle ustanovení § 10 odst. 6 písm. c) Zákona má, z uvedeného pohledu, velmi obtížnou pozici.

Vlastník objektu a oprávněná osoba podle ustanovení § 10 odst. 6 písm. c) Zákona může docílit zrušení údaje o místu trvalého pobytu přihlášené osoby pouze na návrh podle ustanovení § 12 odst. 1 písm. c) a odst. 2 Zákona. Ze Zákona jasně vyplývá, že zrušení údaje o místu trvalého pobytu podle ustanovení § 12 odst. 1 písm. a)², b)³ může zahájit z moci úřední pouze ohlašovna. Toto se může jevit, z hlediska vlastníka objektu nebo oprávněné osoby dle ustanovení § 10 odst. 6 písm. c) Zákona, problematické v případě, kdy tato osoba zákonem stanoveným způsobem dala přivolení určité osobě k přihlášení údaje o místu trvalého pobytu na adrese svého objektu, přičemž následně zjistí, že tak učinila na základě pozměněných, neplatných nebo padělaných dokladů nebo nepravdivě nebo nesprávně uvedených skutečností. Podle Zákona nemá možnost podat v takovém případě návrh na zrušení údaje o místu trvalého pobytu.

3.2 ROZSUDEK NSS Č. J. 9 AS 4/2010 - 63

Rozsudek NSS č. j. 9 AS 4/2010 – 63 ze dne 22. 7. 2010 se týká kasační stížnosti žalobce P. S. proti rozsudku KS v Ústí nad Labem ze dne 30. 9. 2009 ve věci zrušení údaje o místu trvalého pobytu podle ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) Zákona. Zásadní otázka, která byla řešena v předcházejícím řízení, se týkala toho, zda řízení o zrušení údaje o místu trvalého pobytu podle ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) Zákona je možné zahájit pouze z moci úřední či zda je možné je zahájit na základě návrhu účastníka řízení. Přitom právní názor KS a správních orgánů je, že řízení z uvedeného důvodu je možné zahájit pouze z moci úřední. NSS konstatuje, že „*jazykový ani systematický výklad citovaných ustanovení nepřipouští jinou interpretaci, než že řízení vedené ohlašovnou podle ust. § 12 odst. 1 písm. a) a b) Zákona lze zahájit toliko z moci úřední (ex officio), a to na rozdíl od řízení podle ust. § 12 odst. 1 písm. c) Zákona, jež lze zahájit výhradně na základě návrhu zákonem stanoveného okruhu osob. Zahájení (správního) řízení z moci úřední (ex officio) je přitom výrazem uplatnění zásady oficality ve správním řízení, která spočívá v tom, že řízení se nachází v úřední pravomoci příslušného správního orgánu, kdy jeho zahájení a další průběh nezávisí na vůli účastníků řízení. Ostatně skutečnost, že řízení vedené podle ust. § 12 odst. 1 písm. a) Zákona je zahajováno z moci úřední, potvrzuje i rozsudek NSS ze dne 12. 4. 2007, č. j. 8 As 20/2005-78“.*

---

² „Ohlašovna rozhodne o zrušení údaje o místu trvalého pobytu, by-li zápis proveden na základě pozměněných, neplatných nebo padělaných dokladů nebo nepravdivě nebo nesprávně uvedených skutečností.“

³ „Ohlašovna rozhodne o zrušení údaje o místu trvalého pobytu, byl-li objekt, na jehož adrese je občan hlášen k trvalému pobytu, odstraněn nebo zanikl nebo je podle zvláštních právních předpisů nezpůsobilý k užívání za účelem bydlení.“

3.3 ROZSUDEK NSS Č. J. 4 AS 54/2008 - 107

Zajímavým rozhodnutím je v tomto směru také rozsudek NSS č. j. 4 As 54/2008 – 107 z 18. 8. 2009 o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze, kdy na straně žalobce bylo Bytové družstvo Schnirchova 25, na straně žalované Magistrát hlavního města Prahy a řízení probíhalo za účasti osoby zúčastněné na řízení K.T.

Žalovaný na základě odvolání podané osobou zúčastněnou na řízení K. T. zrušil rozhodnutí Úřadu městské části Prahy 7, kterým byl podle ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) Zákona zrušen údaj o místě trvalého pobytu K. T. na adrese X. Žalobce podal proti tomuto rozhodnutí žalobu k Městskému soudu v Praze, ten svým rozhodnutím žalobu zamítl a v odůvodnění uvedl, že nebyla splněna ani jedna ze zákonných podmínek ustanovení § 12 odst. 1 písm. a) Zákona, na jejichž základě by mohlo být kladně rozhodnuto o zrušení údaje o místu trvalého pobytu.

NSS posoudil kasační stížnost podanou žalobcem jako důvodnou, rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V závěru svého odůvodnění uvádí, že v souladu s ustanovením § 110 odst. 3 s. ř. s., „*zruší-li NSS rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí*“. V odůvodnění rozsudku NSS konstatuje, že ke dni ohlášení změny místa trvalého pobytu K. T. byl vlastníkem domu na adrese X, i bytu, který jmenovaná užívala, stěžovatel, který souhlas s ohlášením změny neudělil a jiná osoba takový souhlas udělit nemohla, proto K. T. musela doložit oprávněnost užívání bytu.

NSS dále uvádí, že pojem oprávněnost užívání bytu zcela evidentně vychází z toho, že určité osobě svědčí právo byt užívat, přičemž takovým právem je primárně nadán vlastník bytu či domu, ve kterém se byt nachází, neboť možnost určitou věc ovládat (držet ji, užívat a požívat, nakládat s ní) a zároveň ji ovládat nezávisle a vlastní mocí patří mezi základní komponenty vlastnického práva. Oprávněnost užívání bytu tedy musí být odvozena od práva vlastníka, případně jiné osoby, které vlastník právo byt užívat poskytl.

NSS ve svém odůvodnění dále specifikuje, jakým způsobem může být zmiňovaný souhlas udělen a co se považuje za, v tomto směru, nepostačující. Primárně se počítá s výslovným souhlasem vlastníka obsaženým v příslušném potvrzení ve smyslu ustanovení § 10 odst. 6 písm. c) Zákona nebo doložením oprávněnosti užívání bytu, které však v sobě rovněž zahrnuje vyjádření vůle vlastníka. Jinými slovy – nepostačuje předložení jakéhokoliv dokumentu, který dokládá vztah přihlašované osoby k předmětnému bytu, naopak – předložen musí být právní titul, jenž k užívání bytu opravňuje.

NSS pokračuje ve svém odůvodnění výčtem, jak lze oprávněnost užívání bytu nejlépe doložit:

1. výpisem z katastru nemovitostí potvrzujícím existenci věcného břemene užívání
2. nájemní smlouvou platnou a účinnou v okamžiku ohlášení změny místa trvalého pobytu
3. předložením jiného dokumentu, který k užívání bytu opravňuje

NSS konstatuje, že smlouva o budoucí smlouvě nájemní není adekvátním právním titulem k užívání bytu. Totéž se týká smlouvy o provedení výstavby půdního bytu – tato rovněž nezakládá oprávnění tento byt užívat, a to i přes fakt, že obsahuje závazek k uzavření dohody o zřízení věcného břemene užívání bytu. Oprávněnost užívání bytu nedokládá, jak NSS dále uvádí, ani předložené kolaudační rozhodnutí – to neurčuje, kdo je oprávněn byt užívat, to stejné platí pro evidenční list pro výpočet úhrady za užívání bytu – to potvrzuje pouze faktický stav, že určitá osoba (v tomto případě osoba zúčastněná na řízení K. T.) v tomto bytě bydlí, nikoliv však, zda oprávněně.

NSS také připomíná, že z přihlášení k trvalému pobytu nevyplývají pro přihlášeného žádná práva k předmětnému bytu ani ke stěžovateli jako vlastníku nemovitosti. Lze tedy konstatovat, že zachování či zrušení údaje o jejím trvalém pobytu nijak neovlivní výsledek civilních sporů, které mezi sebou tyto subjekty vedou.

4. ROZHODNUTÍ NSS Č. J. 3 AS 38/2008 - 82

Zmínit bych chtěla také rozhodnutí NSS č. j. 3 AS 38/2008 – 82 z 23. 10. 2008, ve kterém NSS dospěl k závěru, že „slovo „neužívá-li“ (po zániku užívacího práva k bytu) byt je třeba vyložit ve smyslu faktické realizace práva na bydlení. Jestliže stěžovatel dlouhodobě v bytě nebydlí, tedy nevyužívá svého práva na bydlení, pak byt, k němuž nemá právo nájmu, neužívá ani v rámci práva na bydlení. Zákon o evidenci obyvatel akceptuje faktický stav, bez ohledu na to, proč občan právo na bydlení nerealizuje (nevyužívá)“. Zároveň však NSS pro úplnost dodává, že jiným způsobem je třeba posuzovat návrh na zrušení údaje o místu trvalého pobytu v případě, kdy občanovi bylo zrušeno právo nájmu bytu a jeho vyklizení je vázáno na přidělení náhrady (náhradního bytu či ubytování) a občan v bytě nadále bydlí (byt užívá) na základě práva na bydlení. V tomto případě nelze zrušit údaj o místu trvalého pobytu občana, protože není splněna druhá podmínka, tj. neužívání bytu.

Z tohoto rozhodnutí vyplývá, že senát rozhodující v uvedené věci právo na bydlení ve smyslu § 712 odst. 6 a § 712a občanského zákoníku nepovažoval za právní titul, který lze podřadit pod souhrnný pojem „užívací právo“ dle § 12 odst. 1 písm. c) Zákona, a to vedle práva vlastnického či spoluvlastnického, práva nájemního a práva odpovídajícího věcnému břemenu. Tento soud vyšel z toho, že pokud určitá osoba užívá byt na

základě zmiňovaného práva na bydlení, není splněna druhá zákonná podmínka pro zrušení údaje o místě jejího trvalého pobytu na dané adrese, tj. faktické neužívání objektu. Avšak v případě, že by tato osoba, již svědčí právo na bydlení, daný byt z jakýchkoliv důvodů opustila, byly by kumulativně splněny obě podmínky vyjádřené v § 12 odst. 1 písm. c) Zákona pro zrušení údaje o místě jejího trvalého pobytu.

5. ZÁVĚR

Závěrem svého příspěvku bych chtěla konstatovat, že právní úprava týkající se problematiky místa trvalého pobytu je poměrně stručná a jak ukazuje rozhodovací činnost NSS, není vždy zcela jasná jak z hlediska interpretační a aplikační praxe příslušných správních orgánů, tak z hlediska jednotlivců. Cílem tohoto příspěvku bylo poukázat jednak na jedno z klíčových rozhodnutí rozšířeného senátu NSS týkající se povahy práva na zvolení místa trvalého pobytu, jednak zmínit některá další rozhodnutí NSS a jejich přínos pro interpretační a aplikační praxi.

Literature:

- Protokol č. 4 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod přiznávajících některá práva a svobody jiné než ty, které jsou již uvedeny v Úmluvě a v prvním dodatkovém protokolu k Úmluvě
- Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ústavní zákon č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů
- rozsudek NSS ze dne 23. 2. 2005, č. j. 6 As 33/2003 – 81, www.nssoud.cz
- rozsudek NSS ze dne 22. 7. 2010, č. j. 9 AS 4/2010 – 63, www.nssoud.cz
- usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 6. 2. 2007, č. j. 2 AS 64/2005 - 108, www.nssoud.cz
- rozsudek NSS ze dne 26. 4. 2007, č. j. 2 As 64/2005 – 121, www.nssoud.cz
- rozsudek NSS ze dne 18. 8. 2009, č. j. 4 As 54/2008 – 107, www.nssoud.cz

Dny práva – 2010 – Days of Law, 1. ed. Brno : Masaryk University, 2010
<http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>

- rozsudek NSS ze dne 23. 10. 2008, č. j. 3 AS 38/2008 – 82,
www.nssoud.cz

Contact – email

ghanakova@fame.utb.cz